

Proč Afričané nevěří Západu

 infokurýr.cz/n/2023/04/13/proc-africane-neveri-zapadu

kurýr

13. dubna 2023

Ruská tisková agentura TASS zveřejnila velmi čtivý článek o vztahu Afričanů a Ruska a Západu

Pro ruskou tiskovou agenturu TASS píše veterán ruské žurnalistiky Andrej Žitov, který má desítky let zkušeností jako zahraniční zpravodaj a jehož analýzy často překládám, protože jsou velmi zajímavé už jen díky jeho bohatým zkušenostem. Nyní, v rámci úsilí Ruska o zlepšení vztahů s Afrikou a v rámci přípravy na nadcházející rusko-africký summit, byl Žitov vyslán s delegací na cestu do Afriky a následně informoval o svých zkušenostech. I když Žitov, jak sám jasně říká, není odborníkem na Afriku, mohu najít jeho zprávu o jeho zkušenostech velmi zajímavé z cesty na rozhovory s africkou politickou, vědeckou a obchodní elitou, a proto jsem ji přeložil.

Začátek překladu:

Proč Afričané nadále věří Rusku a nevěří Západu

Andrei Zhitov o tom, co ho naučila jeho cesta do Tanzanie a Etiopie.

Mladý Tanzánec Paternus Niyegira mi nedávno na novinářském semináři v Ruském kulturním centru v Dar es Salaamu vášnivě vyprávěl, jak užitečná byla minulá spolupráce jeho země se SSSR a jak moc byla oceňována. Pak jsem opatrně poznamenal, že se zdá, že si na ty časy vůbec nepamatuje jen kvůli svému věku. „Na druhou stranu moje maminka, která mě všechno odmala učila, si to dobře pamatuje.“ Druhý den mě vzal na setkání s místním politologem Nowatusem Igoshou, který potvrdil, že tento typ ústního slova Word v Africe, kde je tradice uctívání předků posvátná, je normou; podle něj jsou děti takto vychovávány i v jeho vlastní rodině.

Tato letmá epizoda živě potvrdila to, co jsem již slyšel od odborníků z Moskvy, když jsem se připravoval na svou první cestu do subsaharské Afriky. Pro obyvatele kontinentu není paměť generací prázdným slovem a z velké části právě díky této paměti Afričané nadále důvěřují Rusku a věří v něj. Naproti tomu v Ameriku a Západ jako celek takovou důvěru nemají, a to nejen kvůli koloniální minulosti.

Nezměněná priorita

Na rusko-africkém parlamentním fóru, které se nedávno konalo v Moskvě, vyjádřil ruský prezident Vladimir Putin své přesvědčení, že „Afrika bude hrát vedoucí roli ve vznikajícím multipolárním světovém řádu“, protože „jsou splněny všechny objektivní předpoklady.“ Mezi ně patří převážně mladý populace kolem 1,5 miliardy lidí a „obrovská surovinová základna – téměř třetina světových nerostných zdrojů“.

Ruský vůdce připomněl „významnou podporu“ Sovětského svazu africkým národům během jejich hrdinského boje za nezávislost a zdůraznil, že „naše země vždy dávala a bude upřednostňovat spolupráci s africkými státy“ a že jde o „trvalé priority ruské zahraniční politiky“. To se později potvrdilo v nové koncepci zahraniční politiky Ruské federace.

V současnosti probíhají přípravy na summit ruských a afrických hlav států, který se bude konat v létě v Petrohradu. V tomto rámci vyhlásila Ruská asociace pro hospodářskou spolupráci s Afrikou (AECAS) a Gorčakovův fond na podporu veřejné diplomacie odbornou soutěž pro africké novináře pod heslem „Building the Future Together“. TASS pozval k účasti na tomto projektu a zorganizoval naši cestu. V první fázi jsme navštívili Etiopii a Tanzanii a v plánu jsou i návštěvy dalších zemí.

Mimochodem Sergej Michajlov, generální ředitel TASS, navštívil Ugandu, kde se setkal s místními kolegy a slíbil jim informační podporu, včetně bezplatného přístupu k newsfeedu naší agentury pro hlavní africká média. A první náměstek generálního ředitele Michail Gusman provedl exkluzivní rozhovor s ugandským prezidentem Yowerim Kagutou Musevenim, který znovu potvrdil pevné odhodlání Kampaly zúčastnit se petrohradského summitu a ocenil vyhlídky své země na spolupráci s Ruskem.

American Blitzkrieg: Další ‚reset‘?

Ale ani nepřátelské země, jak se říká, nespí. Krátce před naší návštěvou navštívila americká viceprezidentka Kamala Harris Tanzanii a cestovala také do Ghany a Zambie. Americký ministr zahraničí Anthony Blinken v březnu navštívil Etiopii a Niger. Také první dáma USA Jill Biden (únor: Namibie a Keňa), ministryně financí Janet Yellen (leden: Senegal, Zambie a Jižní Afrika) a stálá zástupkyně USA při OSN Linda Thomas-Greenfield (leden: Ghana, Mosambik a Keňa) se v posledních měsících snažili potěšit Afriku svou přítomností.

Při pohledu zvenčí to celé vypadá jako jakýsi diplomatický blitzkrieg. Cíle jsou zřejmé: primárním cílem je udržet Rusko a Čínu a čelit jejich rostoucímu vlivu v Africe. Propagandistickým obalem jsou argumenty o konfrontaci „demokracie“ a „autoritářství“ v

moderním světě, zejména v souvislosti s událostmi na Ukrajině, i když i americký tisk připouští, že afričtí kolegové se z takových „lekci o demokracii“ poučili ze Západu. politici jsou trochu našťvaní.

Harrisovu návštěvu považovalo mnoho komentátorů, včetně Politico ve Washingtonu a The South China Morning Post v Hong Kongu, za pokus o „přetvoření“ americko-afrických vztahů. Řeknu ještě něco o africké reakci na tyto snahy, které jsem se během své cesty snažil sám pochopit. Občas jsem těm, s nimiž jsem mluvil, připomněl napětí, které na svět vyvolalo „resetování“ americko-ruských vztahů, které oznámil Joe Biden během vlády Baracka Obamy.

Sami Afričané to ale velmi dobře vědí a chápou. I Američané přiznávají, že úkol, který před nimi v Africe stojí, není snadný – a to nejen kvůli nechvalně známým hanlivým poznámkám bývalého amerického prezidenta Donalda Trumpa o zemích kontinentu, když je přirovnává k latrínám. V komentáři k Harrisově cestě The New York Times zejména poznamenávají, že pro USA je obtížné hrát si na spojence a zároveň splnit slib prezidenta Bidena zasáhnout proti zahraničním vládám, které prosazují zákony proti LGBTQ a omezují lidská práva. Podle deníku už například Uganda čelí „ekonomickým sankcím“ ze strany USA, které byly z tohoto důvodu uvaleny.

Noviny připomínají, že USA se tradičně zaměřují na takzvané „kotevní státy“ v Africe, což znamená „velké nebo finančně silné země, které jsou zásadní pro regionální stabilitu“. Peking na druhou stranu, na rozdíl od Washingtonu, „věnuje pečlivou diplomatickou pozornost i malým africkým zemím“ tím, že s nimi buduje „pevná strategická diplomatická a ekonomická partnerství“. Není náhodou, že čínští ministři zahraničí podnikli svou první ponovoroční návštěvu Afriky za více než tři desetiletí.

Takový politický důsledek nese své ovoce. Podle The New York Times je Čína „buď prvním nebo druhým největším obchodním partnerem pro všechny tři země, které Harris navštívil, s velkým náskokem před Spojenými státy“. Zejména Tanzanie již dosáhla úrovně komplexního

strategického partnerství s Čínou. To byl výsledek návštěvy africké prezidentky Samie Suluhu Hassanové v Pekingu loni v listopadu a jejich setkání a rozhovorů s čínským prezidentem Si Ťin-pchingem; zároveň byly oznámeny důležité nové obchodní a ekonomické dohody v hodnotě miliard dolarů.

Američané nyní Africe slibují 55 miliard dolarů v průběhu tří let. Podle agentury Bloomberg však toto číslo zahrnuje půjčky od Mezinárodního měnového fondu ve výši 21 miliard dolarů. Jinými slovy, tyto peníze nepocházejí pouze z USA a kolektivního Západu, ale také z dalších zemí, včetně Ruska a Číny, ačkoli to Američané s velkou pompou prohlásili na vlastním prosincovém summitu s africkými vůdci. I v politice sledují především své vlastní cíle: Podle New York Times byla Harrisova cesta do Afriky příležitostí odmítnout domácí politické kritiky, kteří odmítají uznat její vůdčí kvality; a cesta Jill Biden přitáhla největší pozornost v USA, téměř jako přímé potvrzení toho

Jak chytit zlatou rybku

Ale nyní je čas vrátit se ke své vlastní zkušenosti z Afriky. Říká se, že první dojmy jsou často nejpravdivější, a tak si dovolím se o ně podělit. A nejdůležitější z nich byli lidé, které jsme na naší cestě potkali a které nyní vnitřně považuji za dobré přátele.

Mimochodem, tím „my“ mám na mysli mě a moji kolegyni z TASS Irinu Mandrykinu a projektového manažera NESSA Galli Monastyrewa a také kosmonauta a hrdinu Ruska Sergeje Kuda-Sverčkova. Jeho účast na cestě vzbudila rozruch v místních médiích a využil příležitosti a v předvečer 12. dubna připomněl africké mládeži nejen slavnou vesmírnou historii Ruska, ale také prohloubil obchodní vazby s kolegy, včetně hlav. z Etiopského institutu kosmického výzkumu a technologie a předních technických univerzit v Addis Abebě a Dar es Salaamu. Ethiopian Airlines, se kterými jsme letěli, nepropadly

Pokud jde o naše nové známé, důležitých jednání v obou zemích se osobně zúčastnili ruští velvyslanci v Etiopii a Tanzanii – Evgeny Terekhin a Andrei Avetisyan. Největší podpory se nám však dostalo od šéfů ruských vědeckých a kulturních center – Vjačeslava Konnika v Addis Abebě a manželů Marie a Rifata Patejevových v Dar es Salaamu. Tito jedinci si skutečně zaslouží zvláštní zmínku. Chvála na ministerstvu zahraničí a na Akademickém institutu pro Afriku v Moskvě stojí sama o sobě za hodně, ale i to bledne ve srovnání s výkřiky „Mama Moskva!“ křičely na Marii Patejevovou na místním trhu. A plné sály na setkáních a pozvání našeho kosmonauta Kuda-Sverčkova do oblíbených televizních pořadů Dr.

Díky svým letitým zkušenostem ve washingtonských „koridorech moci“ – od Bílého domu a ministerstva zahraničí po MMF a Světovou banku – jsem si zvykl na myšlenku, že získat názory od úředníků v rozvojových zemích není těžké. Jak se však dalo očekávat, ukázalo se, že tyto jsou mnohem méně dostupné doma. Navzdory předchozím dotazům přes ambasády a naše ministerstvo zahraničí mi v Etiopii okamžitě řekli, že nikdo nebude komentovat zahraniční tisk bez souhlasu nejvyšší úrovně. V Tanzanii Preexedis Ndomba, šéf Metropolitního technologického institutu (DIT), uvedl, že měl na své univerzitě na starosti politiku, ale na otázku o konkurenčních výhodách Ruska odpověděl pouze:

Komu patří „naše všechno“?

Obecně praxe opět ukázala, že bez píle cenu nezískáte, a v Africe to platí snad ještě více. Ale když se budete snažit, všechno je možné. Mimochodem, v Tanzanii byl nejen Puškinův „Příběh o rybáři a rybě“ přeložen do svahilštiny, ale byl také nastudován muzikál podle tohoto příběhu. Mimochodem, car Saltan i ostrov Buyan se inspirovali Patejevovou verzí Zanzibaru. A v Etiopii je Puškin se svými habešskými kořeny beztak považován za jednoho z nich; povrchně se podobá i domorodcům; v Addis Abebě je na jeho počest památník. *(Poznámka d. Překlad: Puškin, pravděpodobně největší básník ruské literatury, byl napůl Afričan, ale přesto byl na*

počátku 19. století nezpochybnitelným a uznávaným členem ruské aristokracie, jaký „míšenec“ v Evropě 19. století, přinejlepším Afričan vystavené jako atrakce by bylo nemyslitelné. Rasismus, který byl v Evropě po staletí normální vůči „divochům“ nebo „domorodcům“ z kolonií evropských mocností, byl Rusku vždy cizí)

Francouzi se mimochodem nedávno pokusili přivlastnit si „všechno naše“: společně s Puškinem zahájili sérii přednášek o své kultuře pro obyvatele střední Afriky. Zřejmě v domněnání, že Rusko za Puškina prostě nemělo vlastní národní kulturu, ale přijalo pouze tu francouzskou. Nelze najít do očí bijící příklad kulturního imperialismu.

V knihkupectví Dar es Salaam jsme viděli další překlady ruských klasiků z produkce Rossotrudničestvo. Rifat Patejev je uznávaným odborníkem na svahilštinu, mluví tímto jazykem téměř lépe než jeho rodilí vrstevníci. Řadu let moderuje svůj vlastní pořad v místním rádiu. Mimochodem, během našeho setkání s vedením DIT jsem provedl improvizovaný průzkum o tom, odkud lidé primárně získávají informace: ze dvou desítek shromážděných nikdo nehlasoval pro noviny, téměř nikdo pro televizi, všichni pro online zdroje a téměř všichni pro rádio. Tolik k výběru africké technické inteligence.

“Když to říkáš, zdůvodni to”

Pokud jde o politické komentáře, úředníci nebyli opomenuti. Prostě jsme toho na vlastní kůži viděli a slyšeli hodně – třeba Putinův portrét za oknem autobusu nebo výkřiky “Rusko! Rusko!” Rusko! Rusko!“ na ulici, když zazní ruský jazyk. Místní říkají, že obojí je docela typické.

Nebo jiný příklad: Hilal, taxikář, který nás vezl v Dar es Salaamu, se nás nejprve zeptal, jestli jsme Němci (v bývalé Německé východní Africe byli běloši, které jsme cestou potkali, většinou Němci). Když slyšel odpověď, okamžitě propukl v vášnivý monolog o tom, jak jsou Rusové dobří, že se postavili Americe, bránili slabé a obecně se

postavili za spravedlnost. Tvrdil, že všichni jeho známí byli stejného názoru. Nevysvětlil však, odkud tyto názory pocházejí, ačkoli jsem se ho na to ptal.

Když jsme poté případ mezi sebou probírali, vzpomněli jsme si na přísloví z ruských „divokých 90. let“: „Když to říkáš, zdůvodni to!“ Ale ani na to jsme nemuseli dlouho čekat. Vydavatel a spolumajitel knihkupectví Walter Bagoya, který nám řekl něco podobného, založil svůj názor na skutečnosti, že Američané „zavraždili Patrice Lumumbu“ (tedy bývalého politického vůdce a národního hrdinu Demokratické republiky Kongo, který se stal jeden ze symbolů boje za africkou nezávislost) a také „podporoval rasismus a kolonialismus“, napadl Libyi a mnoho dalších zemí, uspořádal „barevné revoluce“ a nyní světu vnucuje „agendu LGBT“.

Dodal, že právě to je důvod, proč Americe nelze a nebude věřit, bez ohledu na to, jaké sliby Kamala Harris a další dají, když přijedou do Afriky. A on mi ochotně dovolil ho citovat. Pro mě to odráželo příběhy, které jsem den předtím slyšel o africkém konzervatismu a jejich rodinných hodnotách předávaných z generace na generaci.

Pro obecné dobro

V Addis Abebě jsme našli jasná afirmace o tom, jak si Afrika uchovává své vděčné vzpomínky. Getacchu Gebries, majitel hotelu Blue Sky, kde jsme bydleli, je absolventem Timiryazev Academy v Moskvě. On a jeho syn Samuel se o nás starali jako o vlastní rodinu a společně s Connickem z „Rossotrudničestva“ zorganizovali setkání místního klubu sovětských a ruských absolventů. Do světa byznysu mám daleko, ale podle mého názoru tam spolu s nostalgickými vzpomínkami bylo mnoho užitečných informací pro dnešní i budoucí vztahy mezi našimi zeměmi a národy. A osobně mám teď v Etiopii někoho, na koho vzpomínám s vděčností.

Při tom všem nechci vyvolat mylný dojem, že všichni v Africe jen sní o návratu Ruska. Ano, pamatují si minulost, ale ze vzpomínek se žít nedá a život jde po svém. Často jsem slýchal názor, že jsme od

sovětské éry v Africe hodně promeškali; Zeptal jsem se etiopského politologa a televizního moderátora Hailu Beshaha (ten pozval na rozhovor našeho kosmonauta Kud-Sverchkova, ale jeho pořad se ve skutečnosti jmenuje Diplomatický koutek), a on odpověděl, že do Ruska „vlak ještě nevyjel“, ale už odcházel.

Existuje východní moudrost: Mistr byl dotázán, zda se má dlouho čekat na změnu k lepšímu, a odpověděl, že když se čeká, čeká se dlouho. V Africe na nás nikdo nepočká. Lidé jsou zaujatí svými vlastními bezprostředními potřebami, zvláště když, jak jsme viděli na každém kroku, v Etiopii i Tanzanii je stále potřeba vyřešit mnoho rozvojových problémů.

Bylo by ode mě troufalé soudit, proč tomu tak je. Ale i já vidím, že obviňovat ze všeho koloniální dědictví je špatné. Tanzanie, která se zdá být na tom poměrně lépe, byla osvobozena od koloniálního útlaku na počátku 60. let; co mě na jeho dnešních zkušenostech nejvíce dojíká, je uplatňování jakési kontroly a protivah. Etiopie je právem hrdá na to, že nikdy nebyla kolonií. Ale když jsem viděl nové výzkumné centrum v Addis Abebě – celý komplex budov, který právě stavěla čínská společnost – zeptal jsem se, co se od Ruska očekává, a bylo mi řečeno: vybavte laboratoře moderním zařízením a poskytněte. Mají vyškolené vědce k dispozici a vše po vás pojmenujeme.

Výměna však jistě může být oboustranně výhodná, a to i z vědeckého hlediska. S využitím účasti skutečného odborníka na našem projektu jsem se zeptal našeho kosmonauta Kuda-Sverčkova, jaké konkrétní výhody by Rusko mohlo získat ze spolupráce s Afrikou ve vesmírné sféře. Okamžitě mi dal celou řadu příkladů: od geopolitických přes geografické až po komerční. Je pro nás důležité nejen rozšiřovat okruh přátel, ale také okruh partnerů a zákazníků pro naše zboží a služby. Afričané mají zájem s námi spolupracovat, zejména při vypouštění vlastních satelitů; mluvili o tom na schůzích.

Je hezké být hostem, ale doma je to mnohem hezčí

Jako nový africký přítel se s vámi konečně podělím o své dojmy z každodenního života. Prvním bylo nečekané chladné ráno, když jsme dorazili do Addis Abeby, jako bychom byli na letní dači u Moskvy. Mimochodem, původní rostlina s květy šeříku nám připomínala šeřík. Poté bylo vše v pořádku a slunce neúprosně zapadalo na Tanzanii. Kabát ani deštník jsme ale nepotřebovali, i když nás varovali před obdobím dešťů. Za dobu v autě nás jen párkrát zastihly krátké lijáky.

Myslím, že se nikdo neobtěžoval nechat se v Moskvě předem očkovat proti žluté zimnici. Na radu zkušených místních lidí jsem si koupil lék na malárii, ačkoli jsem komára nikdy neviděl a ani neslyšel.

Potřeli jsme se tinkturou z citronové trávy odpuzující komáry, která úžasně voní. Africké vůně obecně jsou příběhem samy o sobě. Můj kufr teď voní jako přírodní káva, která pochází z Etiopie (existuje nějaká rafinovanější, známější a oblíbenější globální značka?). A vedle mého pracovního počítače, přímo před nosem, je miska se dvěma voňavými guavami utrženými přímo ze země v Tanzanii.

Mimochodem, kdysi jsem tam snědl dvě obrovská avokáda slazená výbornou papájou. Jedli jsme šťávu a dužinu z kokosů. Zbytek jídla nebyl působivý – kromě toho, že byl v Etiopii neuvěřitelně pikantní. Pomáhá prý proti některým místním parazitům.

Africkou divokou zvěř jsme neviděli, protože se nám nepodařilo dostat do nejlepších rezervací na světě. Naší kompenzací bylo množství ptáků, včetně marabu, na etiopském jezeře na úpatí sopky a asi tucet kobry a dalších hadů v malé soukromé zoo v Tanzanii. Na jednu stranu je to škoda, ale na druhou stranu často vtipkujeme o stereotypch ostatních, kteří se diví, proč se v Moskvě na Rudém náměstí neprohánějí žádní medvědi...

Afričané mi většinou připadali jako otevření, upřímní, přátelští a vstřícní lidé. Politolog Igosha, kterého jsem zmiňoval na začátku, řekl, že děti jsou odmala vedeny k respektu k druhým, schopnosti

zohledňovat své zájmy a smyslu pro důstojnost. Patejevovi později potvrdili, že se to projevovalo ve všem, od veřejného chování (neslušnost a drzost společnost odsuzuje) až po vzhled, čistotu a pořádkumilovnost. Ulice afrických měst jsou obecně čisté a často zametené. V kampusu DIT jsem viděl ceduli s podrobným vysvětlením tamního dress code.

I když, máme-li věřit našim zkušeným afrikanistům, neexistuje slovo pro „svědomí“ ani ve svahilštině, ani v amharštině, ale stále nechápu, co to znamená nebo jak to funguje v praxi. Pověstná „hotentotská morálka“, že krást krávu je dobré a krást je špatné, nemá s realitou nic společného. Zlaté pravidlo morálky, chovat se k ostatním tak, jak byste chtěli, aby se oni chovali k vám, platí i v Africe. Lidé tam nejsou, mírně řečeno, bohatí, ale celkově jsou spokojeni sami se sebou a se svým životem, nereptají na svůj osud a umí být spokojení a vděční. Je to dáno také především pevnými rodinnými vazbami, kde je samozřejmé například cestovat na dva dny,

Stručně řečeno: Afrika byla dobrá. Ale doma je to ještě lepší. Byl to pro mě velmi uspokojující zážitek být zpět ve své rodné zemi. Předtím jsem často vzpomínal na jízlivé poznámky našich klasiků, že Rusové se většinou neradi potkávají se svými krajany v zahraničí. Ale tady, i na etiopském letišti, mi ruština začala znít jako hudba a doma tento pocit ještě zesílil.

Myslím, že už jen kvůli tomu stojí za to cestovat do jakékoli země, i když je to daleko.

konec překladu

Thomas Röper

PRO

PRÁVO RESPEKT ODBORNOST

celonárodní setkání

přijďte podpořit

ČESKO PROTI BÍDĚ

**16. 4. 2023 / 14.00 HOD.
VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ**

vystupující

JINDŘICH RAJCHL - předseda PRO / **JANA ZWYRTEK HAMPLOVÁ** - senátorka
VÍDLÁK - blogger / a mnozí další